

PETRŐCZI ÉVA: SZÜRKEHÁJ Két szemmútét története

Az önmagával mindenkor szembenézni tudó, saját szavaival „polihisztérikai” színekkel megáldott szerző új és rendhagyó könyve ez a mű, alcíme szerint két szemmútét története. „Versekkal gazdagított betegségkrónika”, az életmű fontos adaléka, az életrajz egyik sorsfordító pillanata. Olyan hajdani műveket is az olvasó eszébe juttat a *Szürkehájjal*, mint például Karinthy Frigyes *Utazás a koponyám körül*, vagy éppen Galsai Pongrác *Egy hipochonder emlékiratai* című könyve.

Petrőczi Éva persze nem hipochonder, hanem mint egyik nagy elődje, Németh László (a hipertóniát), ő is szépírói és tudományos eszközökkel írja le betegségének történetét. Képes a kívülről szemlélődésre is, miközben hű önkronikásként meggyég a kijelölt úton. Közben megmutatja az eszményi orvos jellemzőit: az olyan gyógyítóét, aki a lélektan és a hit ösvényén is tud járni.

Petrőczi prózája gördülékeny és olvasmányos. Ez azokra a részletekre is jellemző, amelyekben fontos adalékokat tár elénk az orvos- és kultúratörténethez, némi családörténettel fűszerezve. S van benne egy legalább ilyen jelentős többlet, amiről Steinbach József református püspök az előszóban így ír: „Ez a kötet még ennél is több, biztatás arra, hogy szemünket merjük mindig az Úrra vetni: »szemeim mindenkor az Úrra tekintenek, mert Ő húzza ki a tőrből lábamat« (Zsoltárok 25,15).” Valóban: a szem, a látás önmagán túlmutató, a dolgok lényegét látni engedő tulajdonságáról is szólhatunk mindezekkel összefüggésben. A háttérben az igazi gyógyító maga az Ur, aki az orvos kezét is irányítja — sugallja az író. És az elsőbbség pedig a lelki látásé.

Igen rokonszenves, ahogy megjelenik előttünk az esendő ember, aki az első pillanatban megrémül a betegségtől, ám aki az első sokk után felelősen gondolkodik és cselekszik. És cselekszik költőként is, hiszen beépül a szövegbe néhány vers is. Például az *Áfonyás fohász*, ezzel a szép befejezéssel: „Teremtő Isten, látom világod, / lássam ez tán is, világra-éhes / szememben látás hadd rakjon fészket, / világ szennyétől engedj tisztulnom, / szent gyümölcs által fényre virulnom.”

Olykor könnyed, önironikus, másutt meg enyhén patetikus hang jellemzi. Magának a címnek a játékosága is sokatmondó. Játék a háj és a hály(og) egybevonásával, s még azt is az olvasó eszébe juttatja, hogy a táplálkozásnak is szerepe van a szem-bajok keletkezésében, gyógyulásában... A *Szürkehájjal* című versben — kedves feszültségoldóként — ezt a Móra Ferenctől vett gyógyító ráolvasást is megtaláljuk: „Én meg a gyerekszájra / való mondókat mondogatom / — váltogatva komoly imával — / »Nyúlhájj, daruháj, / majd meggyógyul, / ha nem fáj.«” Így, együtt, az epika és a líra tulaj-

donképpen teljes képet ad Petrőczi Éva emberi, irodalmári, tudósi, rendkívül összetett egyéniségéről, és talán a legfontosabb értékéről: hitéről.

Mindeközben hitelesen ír a szembetegség „ontológiájáról” is. Arról, hogy gyermekkorában különböző előjelek jelezték az érlelődő bajt. Árpa, köthártya-gyulladás stb. E „kacsaringók” teszik még teljesebbé a történetet. Ugyanakkor bepillantást nyerünk egy, önmagát többnyire tudományos alapos-sággal figyelő ember világába is. Ehhez a tudományossághoz adalék, hogy óva inti olvasóját a világhálón terjedő „csodakészítmények” befogadásától. Azt is láttatja, hogy a sarlatánság nem a jelen sajátja, hiszen van rá példa bőven a múltból is.

És persze szép részletek szólnak a katolikus és egyben Máltai Lovagrend-pillér dr. Sz. L-ről, az „örökös szemórról”, aki emberileg is közel került a szerzőhöz. Isten embere ő, az igazi gyógyító, lényegében a könyv főhőse. A néhány évvel ezelőtt boldoggá avatott Batthyány-Strattmann László méltó utóda. Az „én kezeltem, Isten meggyógyította” elvének vallója. Így hát természetes az is, hogy a beteg a mütét előtt úrvacsorát kér egy kedves lelkész-től. „Nem *viaticum* volt ez, nem olyasmi, mint az utolsó kenet, csak egy megerősítő, jelképes táplálék, amely felkészített a továbbiakra.” Végigvonnul a kötetben ez a szellemiség, ez az összetettség. A hívő és gondolkodó, a szorongó és bizakodó ember összetettsége. A lelki, szellemi, testi dolgok egymást erősítő létezése. És vele van a Károlyi-biblia, mint hűséges társ, mint lelki táplálék.

Betegségről, mütétekről persze már sokan írtak. Petrőczi Éva könyvének nagy újdonsága, hogy a személyes történetek és a tudományos mélységek együtt vannak jelen. Ám hasonlóképpen élvezetes, ahogy — némi váratlan fordulattal — saját családjának kissé komikus szemészeti anekdotáit idézi meg. (Például a lánya szeméről mustárt nyalogató anya esete...) S azután jön az újabb „visszakanyar”: újra saját története. Hasonló mélységekkel, mint a már idézett Németh László hipertónia-elemzése. Közben vissza-visszatér az imádság, a fohász-kodás sok szép pillanata. „És persze egyre vacogósabb, mégis bizakodó esti imáim.” Vagy éppen az őrangyalként az unokára vigyázó nagyapa lényé.

És aki így gondolkodik, annak tollán a maga természetességében születik meg a *Hálaének* is. „De mire rám borult az este, / a félelmemk vége lett: / még kötés-kupola alól, / de habzsolhattam, világ, színeid.” És ez a hála a legmeghatározóbb mozzanata ennek a szép, olvasmányos, a betegséggel emberien számoló, valamint a legmélyebb hit erejéről tanúskodó könyvnek. A *Szürkehájjal* Petrőczi Éva egyre kiteljesedőbb és beérett szépírói és tudományos (ezúttal: tudománytörténeti!) életművének újabb emlékezetes darabja. (*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2014*)

BAKONYI ISTVÁN